

NATUURHISTORISCHE EN ANDERE NOTITIES NATURAL HISTORY AND OTHER NOTES

ISSN 2518-5705

Privé uitgave: H.K. Mienis, Kibboets Netzer Sereni, IL-7039500, Israël
Privately published: H.K. Mienis, Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500, Israel

Downloadable from: http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

INHOUD-CONTENTS

Voorwoord – Preface	2
[Mienis, H.K.]: Janny Tini Gerritzen-Mienis 1936-2024	3
Mienis, H.K.: Aanvullende gegevens betreffende de zoetwatermollusken van het Natuurreservaat 'Kop Bloksleatpolder' in Friesland, Nederland	4
Mienis, H.K.. & Mienis, D.: Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 8. The Eighteen-spot ladybird <i>Myrrha octodecimguttata</i> ..	5
Mienis, H.K.. & Mienis, D.: Return of the Shovel-head flat worm <i>Bipalium</i> <i>kewense</i> in kibbutz Netzer Sereni, Israel	8
Mienis, H.K.: Een Elfstippelig lieveheersbeestje <i>Coccinella undecimpunctata</i> in Joure, Friesland, Nederland	11
Mienis, H.K.: Een waarneming van de Staafwants <i>Ranatra linearis</i> in 'Kop Bloksleatpolder', in Friesland, Nederland	13
Mienis, H.K.: An interesting heavy shell from the chalcolithic site of 'En Besor D, N.W. Negev, Israel	15

Voorwoord

Dit 44ste nummer van 'Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes' bevat deze keer zes korte notities gebaseerd op vondsten, waarnemingen of studies gedaan in Israël en Nederland.

Deze nieuwsbrief is voorlopig gepland als een kwartaal uitgave. Van elk nummer zullen 50 gelijktijdig gedrukte exemplaren verschijnen die voornamelijk bestemd zijn voor bibliotheken van instituten en museums. Elk nummer is ook gratis elektronisch verkrijgbaar via de website van mijn collega en vriend Oz Rittner:

http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

Hoewel deze uitgave geheel voldoet aan de eisen die de 'Internationale Commissie voor Zoologische Naamgeving' gesteld heeft voor een wetenschappelijk tijdschrift, zullen in dit tijdschrift geen artikelen gepubliceerd worden die van invloed zijn op de naamgeving van een of andere wetenschappelijke eenheid.

Artikelen mogen overgenomen worden mits de schrijver daarover geïnformeerd is en de bron genoemd wordt.

Deze publikatie wordt geïndexeerd in de 'Zoological Record' en heeft een officieel 'International Serial Standard Number' ontvangen: ISSN 2518-5705.

Preface

This 44th issue of 'Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes' contains this time six short notes based on finds, observations or studies made in Israel and the Netherlands.

This newsletter is planned for the meantime as a quarterly. Of each number 50 simultaneously printed copies will appear which are primarily intended for libraries of institutes and museums. Each issue is downloadable free of charge by means of the website of my colleague and friend Oz Rittner:

http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

Although this publication meets the standards of a permanent scientific journal as stipulated by the 'International Commission for Zoological Nomenclature' no articles will be published in this journal which will influence the nomenclature of a certain taxonomic unit.

Articles may be reprinted on the understanding that the author is informed about it and the source mentioned.

This publication is being indexed in the 'Zoological Record' and has received an official 'International Serial Standard Number': ISSN 2518-5705.

Deze 44ste aflevering van "Natuurhistorische and Andere Notities" is opgedragen aan mijn oudere zuster: Mevr. Janny Tini Gerritzen-Mienis. Zij had op de dag van verschijning: 15 december 2024, eigenlijk haar 88ste verjaardag moeten vieren. Helaas is zij precies twee maanden daarvoor op 15 oktober 2024 aan een fatale combinatie van alzheimer en kanker overleden.

Janny was in principe een liefhebster van alles wat de natuur opleverde in haar omgeving. Wanneer ik op mijn jaarlijkse vakantie in Nederland was behoefde ik mij nergens druk over te maken want Janny had al alles reeds georganiseerd inclusief ons jaarlijkse verblijf op Terschelling. Al mijn uitstapjes in de natuur moesten echter gevolgd worden door een persoonlijk verslag.

Ik hoop dat ik de traditie voort kan zetten in de nabije toekomst maar zonder haar hulp zal het zo nu en dan wel een problematische taak worden.

Janny Tini Gerritzen-Mienis 1936-2024

This 44th issue of "Natural History and Other Notes" is dedicated to my older sister: Mrs. Janny Tini Gerritzen-Mienis. On the day of its publication: 15 December 2024, she should have celebrated her 88th birthday. Exactly two months earlier on 15 October 2024 she passed away due to a fatal combination of Alzheimer and cancer.

Janny was in principle a lover of everything what nature brought to her surroundings. When I was for my annual holiday in the Netherlands I did not had to worry about something because everything was already organized including the annual visit to Terschelling. However, all my trips in nature had to be followed by a personal report.

I hope that I can continue the tradition in the near future but without your help it will not be an easy task.

HKM

Aanvullende gegevens betreffende de zoetwatermollusken van het Natuurreservaat 'Kop Bloksleatpolder' in Friesland, Nederland

Henk K. Mienis

Kibboets Netzer Sereni, IL-7039500 Israël

mienis@netzer.org.il

Additional data concerning the freshwater molluscs of the Nature Reserve 'Kop Bloksleatpolder' in Friesland, the Netherlands

Six additional species: five snails and one bivalve, have been collected in the autumn of 2024 for the first time in the Nature Reserve 'Kop Bloksleatpolder'. Thirty species are now known from this reserve.

In October 2024 bracht ik drie bezoeken aan de 'Kop Bloksleatpolder' op 2, 3 en 14 oktober om ontbrekende heel gewone Friese soorten in de lijst van aquatische slakken en mossels (zie Mienis 2024) te verkorten. Door de ernstige, vatale ziekte van mijn zuster Janny Tini Gerritzen-Mienis († Joure, 15 oktober 2024) waren deze bezoeken van een relatieve korte aard. Toch hebben zij zes nieuwe soorten voor dit Natuurreservaat opgeleverd.

Nieuwe soorten

1. Stompe moerasslak – *Viviparus viviparus*

Een enkel exemplaar in een dichte aquatische vegetatie. In tegenstelling tot de Spitse moerasslak *Viviparus contectus* hebben Stompe moerasslakken altijd een stompe top.

2. Ovale Kapslak – *Acroloxus lacustris*

Het Kapslakje werd vooral aangetroffen op de ondergedoken delen van Lisdodde *Typha* species en op de stengels en onderzijde van de bladeren van Gele plompen *Nuphar lutea*

3. Leverbotslak – *Galba truncatula*

Hier en daar in op de berm liggende oevervegetatie achter gebleven na het schonen van een deel van de sloten.

4. Tractorwielkje – *Gyraulus crista*

Op en tussen ondergedoken waterplanten. Twee vormen werden aangetroffen: de *nautilus*-vorm met alleen maar regelmatige lage groei lijsten en de *cristata*-vorm waarin de lijsten meer ontwikkeld zijn maar nog geen puntige uitsteeksels vertonen.

5. Vlakke schijfhoren – *Hippeutis complanatus*

Op en tussen ondergedoken waterplanten.

6. Driehoeksmossel – *Dreissena polymorpha*

Levende exemplaren werden op sommige ondergedoken waterplanten aan getroffen, lege kleppen kwamen ingedregd spul voor.

Kunnen nog meer soorten verwacht worden?

Deze vraag moet inderdaad positief beantwoord worden. Nog steeds ontbreken enkele soorten die vrij algemeen in Friesland voorkomen zoals Platte pluimdrager *Valvata cristata*, Smurflakken *Ferrissia californica* en Moeras-hoornschaal *Sphaerium lacustre*.

Geraadpleegde literatuur

Mienis, H.K., 2024. Een verdere verkenning van de zoetwatermollusken van het Natuurreservaat 'Kop Bloksleatpolder', Snitsermar in Friesland, Nederland. Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes, 42: 3-7.

**Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel, 8.
The Eighteen-spot ladybird *Myrrha octodecimguttata***

Henk K. Mienis & Dana Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500 Israel

mienis@netzer.org.il & danamienis@hotmail.com

Lieveheersbeestjes (Coccinellidae) in kibboets Netzer Sereni, Israël 8.

Het Achttienvleklieveheersbeestje *Myrrha octodecimguttata*

Een vondst van het Achttienvleklieveheersbeestje *Myrrha octodecimguttata* is hier in het kort gegeven van kibboets Netzer Sereni in Israël. Dit is het 35ste lieveheersbeestje dat uit deze landbouwnederzetting wordt vermeld.

A visit to the local swimming pool in kibbutz Netzer Sereni on the 29th of August 2024 by the junior author resulted in the registration of the 35th Ladybird beetle for the kibbutz. A beetle landed on the thumb of her left hand (Fig. 1) and since it looked quite different from any seen in the past it was taken home in a plastic vial. It was identified by the senior author as belonging to the Eighteen-spot ladybird *Myrrha octodecimguttata*, a species indeed never seen before in Netzer Sereni.

Fig. 1: The Eighteen-spot ladybird *Myrrha octodecimguttata*
which landed on the left thumb of Dana Mienis
Photo: Dana Mienis

The identification was confirmed by Oz Rittner, who had mentioned this species for the first time from Israel some 11 years ago from Shoham and Jerusalem (Rittner & Nir, 2013). Later on several additional records have been recorded on the Israel Insect

World. Interestingly so far it has not been recorded either from Palestine (Najajrah, Swaileh & Qumsiyeh, 2019) or Southern Syria (Jhalil, Mourad, Karoum, Abu Baker & Amr, 2021).

Oz took a better photograph from it (Fig. 2) and it is here registered as the 35th Ladybird ever seen in kibbutz Netzer Sereni (Mienis & Mienis, 2019, 2020, 2021a-d, 2023a-b).

Fig. 2: The Eighteen-spot ladybird *Myrrha octodecimguttata* from kibbutz Netzer Sereni
Photo: Oz Rittner

This Ladybird beetle is known to feed on pine tree aphids living in the tops of conifers (Roy & Brown, 2021; Rittner & Nir, 2013 & Willner, 2013). Both the beetles and the aphids are probably commonly living in the tops of the huge Umbrella or Stone pine trees *Pinus pinea* (Avishai & Camhi, 2007), which are growing at three sides of the swimming pool.

Acknowledgement

We like to thank Oz Rittner (the Steinhardt Museum of Natural History, Tel Aviv University) for his excellent photograph and for various personal information.

References

- Avishai, M. & Camhi, M., 2007. Fifty tree tales – Edmond J. Safra Campus, Givat Ram Tree Guide. The Nature Park & Galleries, Jerusalem. 152 pp.
- Khalil, N., Mourad, A., Karoum, M., Abu Baker, M. & Amr, Z., 2021. Fauna of the Ladybird Beetles (Coleoptera: Coccinellidae) and their associated host plants from Southern Syria. *Jordan Journal of Biological Sciences*, 14 (4): 825-846.
- Mienis, H.K. & Mienis, D., 2019. Records of the Bryony ladybird *Henosepilachna argus* from kibbutz Netzer Sereni and its vicinity in Israel. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 23: 7-12.

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2020. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 1. Introduction and the subfamily Coccinellinae. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 28: 14-20.

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2021a. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 2. Species belonging to the subfamilies Chilocorinae, Coccidilinae, Ortaliinae and Sticholotidinae. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 29: 12-16.

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2021b. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 3. Species belonging to the subfamily Scymninae (Part 1). *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 30: 3-7.

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2021c. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 4. Species belonging to the subfamily Scymninae (Part 2). *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 31: 3-7.

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2021d. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 5. Species belonging to the subfamily Scymninae (Part 2) - Addendum. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 32: 3-4.

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2023a. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 6. Five additional species. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 39: 9-14.

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2023b. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 7. *Delphastus pallidus*, another additional species. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 40: 3-5.

Najajrah, M., Swaileh, K.M. & Qumsiyeh, M.B., 2019. Systematic list, geographic distribution and ecological significance of lady beetles (Coleoptera: Coccinellidae) from the West Bank (Central Palestine). *Zootaxa*, 4664 (1): 1-46.

Rittner, O. & Nir, A., 2013. First record of *Myrrha octodecimguttata* (Coleoptera: Coccinellidae) and *Epuraea acularis* (Coleoptera: Nitidulidae) from Israel. *Zootaxa*, 3609 (3): 349-350.

Roy, H. & Brown, P., 2021. *Veldgids Lieveheersbeestjes voor Nederland en Vlaanderen*. (Bewerking: G. Tacoma-Krist). 176 pp. Kosmos Uitgevers.

Willner, W., 2013. *Taschenlexikon der Käfer Mitteleuropas. Die wichtigsten Arten im Porträt*. 400 pp. Quelle & Meyer Verlag, Wiebelsheim.

Return of the Shovel-head flat worm *Bipalium kewense* in kibbutz Netzer Sereni, Israel

Henk K. Mienis & Dana Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL 7039500 Israel

mienis@netzer.org.il & danamienis@hotmail.com

Terugkeer van de Schoffelhoofd terrestrial platworm *Bipalium kewense* in kibboets Netzer Sereni, Israel

Sinds 1970 de tropische land platworm *Bipalium kewense* was tot 1981 niet alleen algemeen aanwezig in de boomkwekerij van kibboets Netzer Sereni maar ook in een groot aantal tuinen. Daarna werd de plaats van de Schoffelhoofd terrestrische platworm ingenomen door een andere invasieve terrestrische platworm: de Blauwe terrestrische platworm *Coenoplana coerulea*. Begin 2024 werden tot onze verrassing opnieuw exemplaren behorende tot *Bipalium kewense* aangetroffen in de tuin van Dana. Dit ging echter niet te kosten van de Blauwe terrestrische platworm, die daar ook nog steeds algemeen voorkomt.

When the senior author moved from the Netherlands to Israel in 1970 and settled in kibbutz Netzer Sereni, he was initially employed in their tree-nursery. Mainly (sub)tropical fruit trees like various types of citrus, avocado, mango and loquat were grown in medium sized tin cans or black plastic bags. Since they were watered almost daily the tree-nursery formed a real "Garden of Eden" for snails and slugs, animals in which the senior author was already highly interested in the Netherlands.

Fig. 1: Shovel-headed flat worm *Bipalium kewense*
Photo: Oz Rittner

Among the snails and slugs were also often quite large flattish worms which turned out to be a tropical invader from the Far East: *Bipalium kewense* (Fig. 1). These flatworms are fierce eaters of earthworms. That species was not yet known from Israel therefore a brief note was written about it (Mienis, 1976). Later more flatworms were found, which

are now known as the Shovel-head flat worm, in gardens in the kibbutz and also elsewhere in Israel, where it was present in almost every hothouse and garden center (Mienis, 2015).

In Netzer Sereni it remained a very common species at least until 1981. Later we found on places where the Shovel-head flat worm had been a common species, a quite different flat worm: the Blue land planarian *Coenoplana coerulea* (Fig. 2) (Mienis, 2016). That species became in the following years an extremely common one especially in private gardens in Netzer Sereni (Mienis & Mienis, 2019; Mienis, 2022).

Fig. 2: Blue land planarian *Coenoplana coerulea*
Photo Henk K. Mienis

A surprise event occurred in 2024 in Dana's garden in Netzer Sereni. On 29 February 2024 a single, huge *Bipalium kewense* of some 15 cm was located under a flower pot. This was followed on 3 March 2024 by another one, on 11 March 2024 by two additional ones and on 14 March 2024 even by four specimens! The Shovel-head flat worm had returned to kibbutz Netzer Sereni!

This event did not occur at the cost of the Blue land planarian *Coenoplana kewense* in Dana's garden because in February-March 2024 it was still commonly encountered in her garden.

Acknowledgement

We like to thank Oz Rittner (Steinhardt Museum of Natural History, Tel Aviv University) for his photograph of *Bipalium kewense*.

References

- Mienis, H.K., 1976. The land planarian *Bipalium kewense* in Israel. Israel Journal of Zoology, 25: 71.
- Mienis, H.K., 2015. Terrestrial flatworms in Israel, 1: Finds of *Bipalium kewense*. Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes, 8: 6-8.
- Mienis, H.K., 2016. Terrestrial flatworms in Israel, 2: Finds of *Caenoplana coerulea*. Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes, 9: 3-5.
- Mienis, H.K., 2022. Terrestrial flatworms in Israel, 10. Additional records concerning *Caenoplana coerulea*, *Rynchodemus sylvaticus* and an unidentified *Microplana* or *Rynchodemus* species. Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes, 35: 6-9.
- Mienis, H.K. & Mienis, D., 2019. Terrestrial flatworms in Israel, 7. Additional records of *Caenoplana coerulea* and *Microplana* cf. *terrestris*. Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes, 24: 9-10.

**Een Elfstippelig lieveheersbeestje *Coccinella undecimpunctata* in Joure,
Friesland, Nederland**

Henk K. Mienis
Kibboets Netzer Sereni, Il-7039500 Israël
mienis@netzer.org.il

**An Eleven-spotted Ladybird *Coccinella undecimpunctata* in Joure,
Friesland, the Netherlands**

A single Eleven-spotted ladybird *Coccinella undecimpunctata* is reported here from Joure, Friesland, the Netherlands. Specimens belonging to this fairly common species are probably misidentified as juvenile Seven-spotted Ladybirds *Coccinella septempunctata*.

In de herfst breng ik meestal een maand door in mijn vaderland Nederland. Tot 2016 vormde Purmerend in Noord Holland en het Waddeneiland Terschelling, de meest belangrijkste verblijfplaatsen, sinds 2017 is dat Joure en Terschelling, beide in Friesland, geworden.

Een groot deel van de dag breng ik meestal in het veld door waar ik dan onderzoek uitvoer naar het voorkomen van slakken en mossels. In de laatste jaren schrijf ik ook mijn waarnemingen betreffende Lieveheersbeestjes, Oorwormen en Landplatwormen op.

In Joure heb ik tot zo ver zeven verschillende Lieveheersbeestjes waargenomen (Mienis, 2021). Een achtste soort: het Elfstippelig lieveheersbeestje *Coccinella undecimpunctata* werd afgelopen herfst door mij voor het eerst in Joure aangetroffen.

Op 4 oktober 2024 bezocht ik het tuincentrum "Gerberosa" aan het begin van de Vegelingsweg tegenover Douwe Egberts. Op het voorterrein staan enkele grote betonnen bloemenbakken waarin diverse struiken groeien. Op de buitenwand van een bak trof ik een klein lieveheersbeestje aan. Aangekomen op mijn tijdelijk adres in Joure werd het exemplaar met behulp van de uitstekende Nederlandse versie van de Lieveheersbeestjes veldgids (Roy & Brown, 2021) onmiddellijk gedetermineerd als een Elfstippelig lieveheersbeest. Een soort die veel lijkt op het Zevenstippelig lieveheersbeestje, alleen is het veel kleiner en vertoont het een totaal aantal van elf in plaats van zeven zwarte stippen op de dekschilden. Ook zijn deze dekstippen vaak omringd door een dunne geelachtige ring, hetgeen echter niet het geval was in het onderhevige exemplaar dat een lengte had van 4.6 mm. Het enige gemeenschappelijke stipje voor aan beide dekschilden is in het Elfstippelige lieveheersbeestje niet rond maar meer hartvormig net als bij het Vijfstippelig lieveheersbeestje *Coccinella quinquepunctata*.

Het Elfstippelig lieveheersbeestje komt algemeen voor in Nederland (Tacoma-Krist in Roy & Brown, 2021), ook Roodbergen (2019) vermeldt het als algemeen in Friesland.

Van de acht soorten die ik nu in Joure heb aangetroffen zijn het Zevenstippelig lieveheersbeestje, het Aziatische lieveheersbeestje *Harmonia axyridis* en het Citroenlieveheersbeestje *Psyllobora vigintiduopunctata* het meest algemeen. De vijf andere soorten heb ik tot nog toe pas een of twee keer waargenomen: Roomvlek-lieveheersbeestje *Calvia quatuordecimguttata*, Gevlekt rietkapoentje *Coccidula scutellata*, Vloevleklieveheersbeestje *Oenopia conglobata*, Schaakbordlieveheersbeestje *Propulea quatuordecimpunctata* en nu ook het Elfstippelig lieveheersbeestje.

Fig. 1: Elfstippelig lieveheersbeestje *Coccinella undecimpunctata*
Dit is niet het exemplaar waargenomen in Joure!
(Copie van BugGuide.net)

Geraadpleegde literatuur

Mienis, H.K., 2021. Lieveheersbeestjes (Coccinellidae) waargenomen in Friesland in de herfst van 2020 en 2021. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 32: 5-10.

Roodbergen, S.P., 2019. *Kevers Fryske natoergids*. 224 pp. Wijdemeer, Ljouwert.

Roy, H. & Brown, P., 2021. *Veldgids Lieveheersbeestjes voor Nederland en Vlaanderen*. [Nederlandse bewerking: G. Tacoma-Krist] 176 pp. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

Een waarneming van de Staafwants *Ranatra linearis* in 'Kop Bloksleatpolder', in Friesland, Nederland

Henk K. Mienis
Kibboets Netzer Sereni, 7039500 Israël
mienis@netzer.org.il

An observation of the Eurasian Water stick insect *Ranatra linearis* in 'Kop Bloksleatpolder', Friesland, the Netherlands

A brief note is given on the find of Eurasian water stick insects *Ranatra linearis* in ditches belonging to the 'Kop Bloksleatpolder', an aquatic nature reserve in Friesland, the Netherlands. Although it is a relatively common species in the Netherlands, in that particular part of Friesland still numerous records are missing.

In de eerste helft van oktober 2024 heb ik diverse keren kort de 'Kop Bloksleatpolder' bezocht om een onderzoek naar het voorkomen van zoetwater weekdieren in daar aanwezige sloten. Hierbij werd ook zo u en dan gekeken naar andere aquatische diersoorten zoals bijvoorbeeld waterwantsen.

Zowel op 2, 3 en 14 oktober werd een Staafwants *Ranatra linearis* aangetroffen in twee verschillende sloten behorende tot het afwateringssysteem van deze polder. De hele Bloksleatpolder is een aquatisch natuur reservaat behorende tot Staatsbosbeheer daarom werden exemplaren niet verzameld en wordt deze notitie geïllustreerd met een foto gemaakt in Tsechië (Fig. 1).

Fig. 1: Een Staafwants *Ranatra linearis* (BioLib.cz)

Alle in het Natuurreservaat de 'Kop Bloksleatpolder' aangetroffen exemplaren hadden een lichaamslengte (zonder de ademhalingsbuis) van 3 tot bijna 4 cm. De meeste exemplaren waren aanwezig tussen waterplanten die langs de oevers van de sloten werden verzameld. Door hun bruine kleur vielen deze wantsen op tussen de overige groene waterplanten. De waargenomen exemplaren komen overeen met de korte beschrijving van deze soort in Nieser (1982).

De waarnemingen in 'Kop Bloksleatpolder' vult een lege plek op de kaart in Aukema *et al.*, 2002 op.

Dankwoord

Ik dank de Tsjechische Biologische Bibliotheek (BioLib.cz) voor het gebruik van hun foto.

Geraadpleegde literatuur

Aukema, B., Cuppen, J.G.M., Nieser, N. & Tempelman, D., 2002. Verspreidingsatlas Nederlandse wantsen (Hemiptera: Heteroptera). Deel I: Dipsocoromorpha, Nepomorpha, Gerromorpha & Leptopodomorpha. 169 pp. European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Nieser, N., 1982. Water- en oppervlaktewantsen tabel. 3de Druk. 103 pp. Wetenschappelijke Mededelingen van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging in Samenwerking met de Jeugdbondsuitgeverij, 155: 103 pp. KNNV, Hoogwoud.

**An interesting heavy shell from the chalcolithic site of 'En Besor D
N.W. Negev, Israel**

Henk K. Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500 Israel

mienis@netzer.org.il

Een interessante zware schelp van de chalcolitische vindplaats 'En Besor D

N.W. Negev, Israël

Een grote, relatief zware schelp van de Roodmond purperslak *Stramonita haemastoma* forma *consul* gevonden in de chalcolitische vindplaats 'En Besor D in the NW Negev, Israël, is kort beschreven. Het exemplaar vertoont een door de mens gemaakte opening in de laatste omgang, hierdoor werd het mogelijk om deze schelp op te hangen.

The locality 'En Besor in the N.W. Negev, Israel, forms a collection of important archaeological sites ranging down from the Hellenistic period (332-37 B.C.E.) to deep into the Early Bronze 1B period (3150-2850 B.C.E.) and has been intensively excavated by the late Prof. Ram Gophna (1928-2021) and his students during the period 1970-1983. His numerous reports have been collected and reinterpreted by himself (Gophna, 1995).

The archaeozoology of three Early Bronze sites among the excavated material have been discussed by Horwitz *et al.*, 2002. The latter study contained also some information about the molluscs recovered during some of the excavations.

Two months ago we received for the Mollusc Collection at the Steinhardt Museum of Natural History (Tel Aviv University) a small box with various shells from Dr. Uri J. Bar-Ze'ev. Among the material was a rather heavy shell which had been collected from Chalcolithic layers (4000-3150 B.C.E.) at site 'En Besor D *i.e.* a site about 2 km east of most sites excavated by Ram Gophna.

The shell (Fig. 1) had a width of 74.8 mm and height of 79.2 mm. It turned out to belong to *Stramonita haemastoma* (Linnaeus, 1767) forma *consul* (Gmelin, 1791). It is a rather heavy form of the Red-mouthed rock shell. Empty shells of such heavy forms are found now-and-then along the Mediterranean coast of Israel. In fact only one other specimen was collected by Dr. Ehud Galili in 2011 at Tel Shipmona south of Haifa (coll. TAU), while another specimen was found on the beach of Tel Aviv-Yafo (coll. HUI).

Interestingly the shell from 'En Besor D shows a man-made hole in the upper part of the last whorl. It was obviously made from the out- to the inside because the opening of the outside is wider than at the inside. In this way it was possible to string the shell, however in my opinion the shell was far too heavy to use it as a pendant.

Acknowledgement

I like to thank Dr. Uri J. Bar-Ze'ev for donating the discussed shell to the Mollusc Collection of the Steinhardt Museum of Natural History, Tel Aviv University.

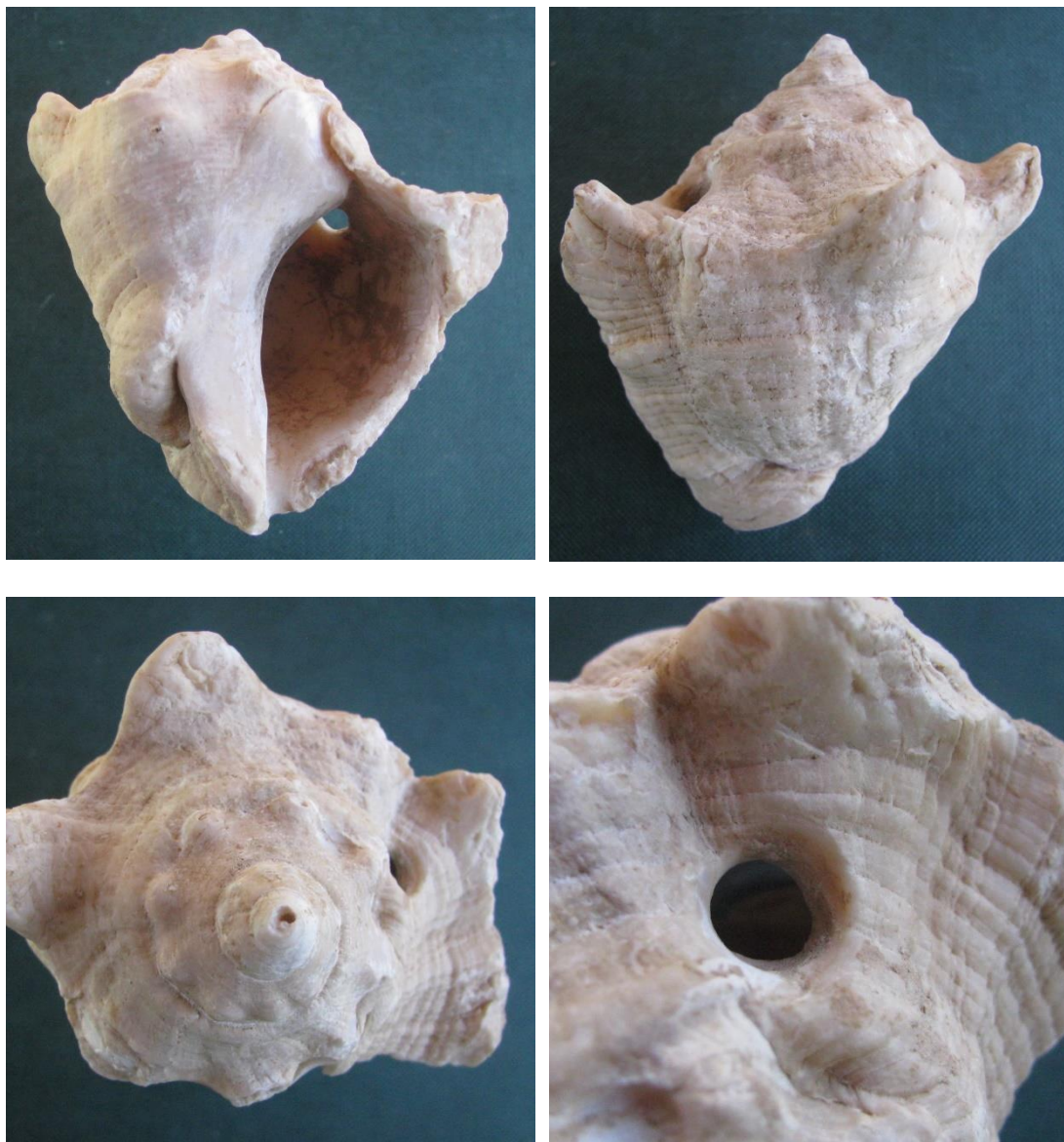

Fig. 1: *Stramonita haemastoma forma consul* from the Chalcolithic site 'En Besor D
Photo's: Henk K. mIenis

References

- Gophna, R., 1995. Excavations at 'En Besor. 276 pp. Ramot Publishing, Tel Aviv University.
- Horwitz, L.K., Tchernov, E., Mienis, H.K., Hakker-Orion, D. & Bar-Yosef Mayer, D.E., 2002. The archaeozoology of three Early Bronze age sites in Nahal Besor, North-Western Negev. In E.C.M. van den Brink & E. Yannai (Eds.): In Quest of Ancient Settlements and Landscapes. Archaeological Studies in Honour of Ram Gophna, 107-133. Ramot Publishing, Tel Aviv University.